

Fenni Bir Roman Yahut Amerika Doktorları 1888

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Dr. Bovlay İhtiyar ve çirkin bir adam olan Bovlay ölümler ile ilgilenir. Bilime kendisini adamıştır. Öldüğü zaman cesedinin incelenmesi ve ölen bilim insanlarının cesetlerini inceleyebilmek için Teşrih-i Mütakabil Cemiyetine üye olmuştur. Şan şöhret sahibi olmak ister ve kendisinin övülmesinden çok hoşlanır. Yazacağı kitap için çok güçlü bir zehri deneyecek kadar cesurdur. Sürekli ölüm ile ilgilenmesi eşinin kendisinden soğumasına neden olur. Karısı July ve komşusu Gribling'in evlenme kararına başlangıçta çok sinirlense de Bovlay'ın öldüğünü düşündükleri ve Bovlay hayattayken böyle bir işe kalkışmadıkları için onları affeder.

Dr. Gribling Saç ve sakalı kıpkırmızı, uzun boylu, mavi gözlü ve 29 yaşlarında olan Gribling şık giyimi ve mesleğine düşkünlüğü ile dikkat çeker. Fazla konuşkan olmayan Gribling genelde düşüncelidir. Galvanoplasti sanatı ile ilgilenir. Bu alana olan ilgisi canlı hayvanları dahi nikelle kaplamasına yol açar.

July Bovlay 22 yaşlarında olan July kara kaşlı, kara gözlü, kuzguni siyah saçlı, beyaz tenli oldukça güzel bir kızdır. Babasının Bovlay'a kalan borçları nedeniyle onunla evlenmiştir. Komşusu Dr. Gribling'e âşık olur ve kocasının öldüğünü düşündüğü gün Gribling'in evlenme teklifini kabul eder.

Dr. Dodil Dr. Bovlay'ın 70 yaşlarındaki uzun ve kuru yaşlı arkadaşıdır. Narkotik deneyinin yapılmasına yardımcı olur. Düşünceli bir adamdır ve Dr. Bovlay'ın başarılı olmasını ister.

Dr. James Dr. Gribling'in çırağıdır.

ÖYKÜ

Amerika. Bölümde Amerika kıtası ve oradaki insanların yaşayışı hakkında genel bir bilgi verilir.

Doktor Gribling ve Galvanoplasti. Doktor Gribling'in kişilik özelliklerinden ve galvanoplastiye olan düşkünlüğünden bahsedilir.

Doktor Gribling ve Defn-i Emvat. Doktor Gribling ölümleri saklamak için en doğru yolu yakmakta bulan Jefferson City belediyesine itiraz niteliğinde gazetede yayınlanacak bir mektup yazar. Bu işlemin galvanoplasti ile yapılabileceğini ileri sürer. Halk nezdinde pek değer görmeyen bu fikir zenginlerin dikkatini çeker.

Doktor Bovlay. Doktor Bovlay'ın kişilik özelliklerinden ve ölümleri araştırma işini bir kenara bırakıp zehirlerin tesirini incelemeye başlamasından bahsedilir.

İki Doktor, Bir Kadın. July, Doktor Gribling'in parlak metal kaplamalarına karşı ilgi duyar ve bunu fark eden Gribling diğer kaplamalarını da göstermek için July'yi evine davet eder. Zamanla birbirlerine karşı hisler duymaya başlarlar. Gribling bu sohbetlerin artması için gazeteye Bovlay hakkında güzel bir yazı yazarak komşusuyla tanışır ve bir dostluk başlatır. Bu sayede July'yi daha sık görebilir.

July'nin Gümüş Heykeli. Gribling sayesinde galvanoplastiye ilgi duyan July kendisinin gümüş heykelini yaptırmak ister ve Gribling'e ricada bulunur. Doktor Gribling bu isteği büyük bir heyecan ile kabul eder.

Doktor Bovlay ve Narkotik. Narkotik adında bir zehiri araştıran Bovlay, Doktor Dodil üzerinde bu zehri denemek ister. Bu zehir içen kişiyi bir müddet öldürüp ardından yaşatıyorsa da kişi ayıldığında dahi hareket edemez ve öldü sanılır. Böyle tehlikeli bir zehrin panzehri olmadığını öğrenen Dodil, Bovlay'a zehri kendisinin denemesini, ona bu konuda yardım edebileceğini söyler. Zehir nedeniyle ölü gibi olacağını söyleyen Bovlay, Doktor Dodil'e kendisini bir tabuta koydurtmamasını ve bu deneyden kimseye bahsetmemesini söyler.

Doktor Bovlay'ın Vefatı. Doktor Bovlay zehiri içer ve yere yığılır. Bunu gören July, Gribling'i imdadına çağırır. Teşrih-i Mütakabil Cemiyeti şehrin en iyi doktorlarına sahip olduğundan hemen oraya

da haber edilir. Bovlay'ın öldüğünü söyleyen cemiyet naaşı incelemek için cesedi alacaklarını söylerler.

Narkotikin Tesiri. Bovlay, zehiri Dodil ile anlaştığından on beş saat kadar erken içtiği için Doktor Dodil bu ölümü hakiki sanır. Ayıldığı halde bir şey söyleyemeyen Bovlay'ın tek ümidi Doktor Dodil idiye de artık o da kalmamıştır.

İlan-ı Aşk. Doktor Gribling July'ye olan aşkını ilan eder ve ona evlenme teklifi eder. Kocasını yeni öldüğü halde July bu teklifi heyecanla kabul eder. Doktor Bovlay bu olaya tanık olduğu halde zehrin etkisinden dolayı hiçbir şey yapamaz.

Defn-i Meyyit. Cemiyet, araştırmaları için cesedi daha erken incelemek ister ve bunun için July'den izin alır. Bu esnada kendisinin kurtarılmasını bekleyen Bovlay zehri denediği için pişman haldedir. Ertesi gün Bovlay'ın naaşı kaldırılır.

Gribling ve Çırağı. Doktor Gribling Bovlay'ın naaşını kaçırap galvanoplasti ile nikelden bir heykelini yapmak ister ve bunun için çırağı James'ten yardım ister. O gece kabristana gidip Bovlay'ın cesedini kaçırmaları.

Dodil'in Hilesi. Bovlay'ın en başından beri narkotiğin tesirinde olduğunu bilen Dodil bunu belli etmez ve bu sayede Bovlay'ın yazacağı kitabın daha gerçekçi olacağını düşünür. Bu kadar süre Bovlay'ı kandırmanın kâfi geleceğini düşünen Dodil naaşı almak için kabristana gider. Tabutun boş olduğunu görünce kahrolan Dodil yaptığına pişman olur ve Bovlay'ın başına ne geldiğini düşünmeye başlar. Çareyi July'ye sormakta bulur.

Bovlay'ın Galvanizasyonu. Doktor Gribling ve James, Bovlay'ı nikel ile kaplamaya ayaklarından başlarlar. Bovlay'ın yüzünde acıdan kaynaklı bir buruşma olur fakat Gribling ölümlerin üzerinde elektriğin böyle tesirleri olduğunu söyleyerek buna aldırış etmez. Biraz daha nikel ile kaplanan Bovlay nihayetinde kendine gelir ve sinirini ortaya koyar. Bu durumdan çok korkan James ve Gribling, Bovlay'ı orda bırakıp July'nin yanına kaçar. O sırada Doktor Dodil'de oradadır. Bovlay'da kendisini toparlayıp onların peşinden gider ve durum açığa kavuşur. Başlangıçta çok sinirli olan Bovlay, Dodil'in planı sayesinde çok gerçekçi bir kitap yazacağı için sevinir ve sakinleşir. Hatta bu kitabın getireceği başarıyı düşünüp Gribling ve July'yi bile affeder.

TEMALAR

Amerika ve Evlilik Amerika hakkında bilgi verilirken dolayısıyla batı yaşantısına da değinen "Fennî Bir Roman Yahut Amerika Doktorları'nın" teması "Amerika ve evlilik" üzerinedir. Kocasının öldüğünü düşünen kadın sürekli ölüm deneyleri yaparak kendisini ihmal eden eşinden hoşlanmaz ve komşuları ile bir ilişki içinde olur. Genel olarak batıda yaygın olan aldatma durumu kocasının aslında ölmediğini anlamalarıyla gerçekleşmez ve aslında evlilik müessesinin durumu eleştirilmiş olur.

KARAKTER ANALİZİ

Dr. Bovlay (Açık)

Karakter İhtiyar ve çirkin bir adam olan Bovlay ölümler ile ilgilenir. Bilime kendisini adamıştır. Öldüğü zaman cesedinin incelenmesi ve ölen bilim insanlarının cesetlerini inceleyebilmek için Teşrih-i Mütekabil Cemiyetine üye olmuştur. Şan şöhret sahibi olmak ister ve kendisinin övülmesinden çok hoşlanır. Yazacağı kitap için çok güçlü bir zehri deneyecek kadar cesurdur. Sürekli ölüm ile ilgilenmesi eşinin kendisinden soğumasına neden olur. Karısı July ve komşusu Gribling'in evlenme kararına başlangıçta çok sinirlense de Bovlay'ın öldüğünü düşündükleri ve Bovlay hayattayken böyle bir işe kalkışmadıkları için onları affeder.

Aktiviteler Teşrih-i Mütekabil Cemiyetine üyedir. Ölüler ve zehirlerin tesirleri ile ilgili deneyler yapar. Yaptığı deneyler hakkında kitap yazar.

ÖRNEK ANILAR

Çirkin. 55 yaşlarında dinç fakat çok çirkin bir adamdır: "Bundan maada kazma gibi dişlerin korkunç bir hale koyduğu iri ağız ile çenesi üzerine doğru kıvrılıp inmiş bulunan karga burun yusuvarlak, kıpkırmızı bir çift göz ile ictima edince doktor efendiye insandan ziyade maymuna benzer bir çehre teşkil ederler."

İyimser. Dr. Bovlay'ın öldüğünü düşünen July onun hakkında çirkin olduğunu, kötü bir işi olduğunu ve kendisinden nefret ettiğini söyler ve dul kaldığı için serzenişte bulunur. Duyduklarına başlangıçta sinirlenen Bovlay karısına haksızlık ettiğini düşünür: "Yok yok! Hata etmişim! Karıcığım bu kadar kızmak layık değilmiş. Bak bak! "Nihayet işte beni şu genç yaşımda dul bırakıp gittin" diyor. Demek oluyor ki dul kalmamak istiyor. Bu ise vefatımı istememesi demektir. Vefatımı istememek dahi bana muhabbetini ispat eyler. Öyle ya, benden nefreti kendi zanneylediği derecede olsaydı, vefatımdan dolayı sevinmesi lazım gelirdi. Demek oluyor ki vefatıma pek acımış ve bundan dolayı pek ziyade meyas olmuş bulunduğu için böyle hadidane ve gaztlbane serzenişlerde bulunuyor."

Düşünceli. Dr. Gribling'in kendisi hakkında gazeteye yazdığı yazıyı okuyan Bovlay ona teşekkür etmek için çare arar: "Herif beni bu asırda bir misali daha bulunmayan muallim-i a'zam diye ilan ediyor. Kendisine prezante edilmemişim ki hanesine giderek bizzat teşekkürler edeyim. Daha ziyade süküt edecek olsam, o da terbiyesizliğe hamlolunacak. Binaenaleyh tahriren beyan-ı teşekkür eyledim."

İşine bağlı. İçtiği zehrin tesiriyle neredeyse ölecek olan Bovlay'ın asıl üzülmediği şey bu deneyi kaleme alamaması olur: "Göz göre geberip gidiyoruz ha! Ölülerden birçok türüsünün mukaddemat-ı vürudunu tecrübe etmişim ama böyle dipdiri gömülmek ve sapsağlam teşrih masası üzerine yatmak gibi ölümlerin mukaddemat-ı vürudunu tecrübe etmemişim. Ah bu da pek büyük, pek mühim bir tecrübe ve tetebbu ise de ne fayda ki kaleme alınamayacak, bir kitaba yazılamayacak, okuyanlar müstefit olamayacak."

Dr. Gribling (Açık)

Karakter Saç ve sakalı kıpkırmızı, uzun boylu, mavi gözlü ve 29 yaşlarında olan Gribling şık giyimi ve mesleğine düşkünlüğü ile dikkat çeker. Fazla konuşkan olmayan Gribling genelde düşüncelidir. Galvanoplasti sanatı ile ilgilenir. Bu alana olan ilgisi canlı hayvanları dahi nikelle kaplamasına yol açar.

Aktiviteler Fenni gazetelere yazılar yazar. Galvanoplasti ile ilgili deneyler yapar.

ÖRNEK ANILAR

Hırslı. Doktor Gribling ölülerini yakarak saklama kararı alan belediyeye galvanoplasti işleminin daha kullanışlı olacağını söyler. Bu fikir sadece zengin kesim tarafından rağbet gördüğü için hırslanır ve sinirlenir: "Umum emvat hakkında kendi usulünü kabul ettirememekte olduğundan dolayı hırslıdan çatlama derecelerine varmaktadır."

Şık giyimli. Genç bir doktor olan Gribling giyimine önem verir: "Doktor Gribling kalıpça, kıyafetçe, çehrece, sıhhat ve sözce beğenilebilecek kadar mükemmel bir adam olduğu gibi, giyinip kuşanması ve süslenmesi de kadınların bile kusur bulamayacakları derecededir."

İşine bağlı. Doktor Gribling galvanoplasti üzerine çalışmalar yapar ve akla gelebilecek her türlü konuyu bu alana bağlar: "Nihayet July'nin doktorun dairesi kapısından içeriye kadar girmesi üzerine doktor sevincinden ne diyeceğini şaşırılmış olduğu gibi zaten Doktor Gribling her ne zaman, her nerede söz söyleyecek olsa galvanoplastiden başka hiçbir şeyden bahsetmemek şanında olmasıyla o gün böyle bir güzel kadın kendi dairesine gelmiş olduğu zaman dahi söylediği sözler hep galvanoplastiye dair oldu."

July (Açık)

Karakter 22 yaşlarında olan July kara kaşlı, kara gözlü, kuzguni siyah saçlı, beyaz tenli oldukça güzel bir kızdır. Babasının Bovlay'a kalan borçları nedeniyle onunla evlenmiştir. Komşusu Dr. Gribling'e âşık olur ve kocasının öldüğünü düşündüğü gün Gribling'in evlenme teklifini kabul eder.

Aktiviteler. Doktor Gribling'in metal kapladığı eşyaları inceler.

ÖRNEK ANILAR

Sitemli. Bovlay'ın yaptığı tehlikeli deneylerden ürken July bir gün başlarına bir bela geleceğini düşünmektedir. Nihayet Doktor Bovlay'ın öldüğünü düşündüğünde ona ve mesleğine sitem ederek ağlamaya başlar: "A budala! A hayvan! Kendine başka bir sanat bulmadın da bula bula bu murdar sanatı mı buldun? Belandır, çek! Zaten heves edilecek bir gençliğin, sevilecek bir güzelliğin yokken insan kasabı gibi bütün gün naaşlar kesip biçmek veyahut müntehirler gibi türlü türlü zehirler yiyip

içmek suretiyle her gün nefretimi arttırırdın. Nihayet işte beni şu genç yaşım da dul bırakarak geberip gittin.”

Duygusal. Kocasının cesedini incelemek isteyen Teşrih-i Mütakabil Cemiyeti July'ye imzalaması için bir kâğıt verir ve bunun üzerine July gözyaşlarını tutamaz: “Biçare July bu mektubu güzel gözlerinden elmas taneleri gibi yaşlar dökerek okudu. Zaten teşrih denilen şey kadıncağızın sinirlerine dokunmak derecelerinde dehşeti bu varaka-i matbua gibi bir varakaya vaz'-ı imza etmesi teklif olunduğu zamanlarda dahi mücerrebi bulunduğundan az kaldı ki July'nin dahi üzerine bir fenalık gelsin.”

Güzel. July oldukça genç ve güzel bir kızdır bu sebeptendir ki Doktor Gribling ona hemen âşık olur: “Hele kuzguni siyah saçlarının ihata eylemiş oldukları çehredeki tabii beyazlığı bir kat daha arttırması ve kara kaşlar ile kara gözlerin mini mini bir burun ve ağız üzerinde ne kadar latif bir surette teressüm etmiş olması ve dudaklar ile çenenin letafetlerine küçük ve sık ve beyaz dişlerin bir kat daha yaraşık vermesi öyle kalem ile tarif olunabilecek şeylerden değildir. Mutlaka resme muhtaçtır.”